

SA BUKA TE DANIELA Sa Vinabakala

Sa buka te Daniela si ta kubere si asa pa korapana sa totošo sapu ta raovo na koa tasuna sari na tie Ziu koasa baṅara huporona. Va ene gunia sa tie kubekubere hie pa nana vivinei meke pa tinozidi sari na dinogodogorae sa nana tinokae meke na sinovutu koari na tie pa nana totošo koasa ṅati rinoverove sapu sa Tamasa kaqu va hoqa goreā sa sa baṅara sapu na koimata kaleana meke va vura sage pulea meke va naqitia sa binaṅara tadi na tie te Tamasa.

Sa buka si koa ia karua ṅati pinaqaha: (1) Sa vivineina soti e Daniela meke sari kaiqa tie sapu ta raovodi meke koa va seu pa dia popoa, meke ari na tie hire pa korapa dia kinalavarae la koe Tamasa meke pa dia rinaṅerane na vinapepekae si koa mataqara valeana si arini koari na dia kana. Sari na vivinei hire si ta evaṅa meke goto pa totošo sapu soto la koasa binaṅara pa Babiloni meke Pesia. (2) Kaiqa vinari luli vivinei pa dinogodogorae te Daniela si ta tozi pa vina padapadae la koari tinitoṅa sapu na vina gilagila tadi hopeke popoa na butubutu baṅara. Sari butubutu baṅara meke sari dia niniranira si kote turu sage mae meke hoqa gore pule, podalae koasa butubutu baṅara huporona pa popoa Babiloni sapu ta tozi va kenuē sa nana hinoqa gore pule na vina kilasa, meke tozia

tugo sa sa minataqara, binokaboka, meke sa niniranira tanisa butubutu banara te Tamasa.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Buka

Daniela meke sari nana baere. Hinia 1:1 kamo hinia 6:28

Sari na dinogodogorae te Daniela. Hinia 7:1 kamo hinia 12:13

a. Sari ka made kurukuru name. Hinia 7:1-28

b. Sa sipi kokoreo meke sa qoti. Hinia 8:1 kamo hinia 9:27

c. Sa mateana manauru pu tozi inavoso. Hinia 10:1 kamo hinia 11:45

d. Sa tooso pa vina betona sa kasia popoa. Hinia 12:1-13

Daniela meke sari Nana Baere

1:1, 6:28

Sari Koreo Vaqura pa Vetu Banara te Nebukaneza

¹ Pa vina neta vuaheni sapu koa banara se Zehoiakimi pa Ziuda, si la rapata pa Zerusalem se Nebukaneza, sa banara pa Babiloni.*

² Meke va malumu vala nia Zihova se Zehoiakimi, sa banara pa Ziuda, pa limana e Nebukaneza, turanae kaiqa likakalae hopedi pa Zelepade te Tamasa. Hire si paleke lani sa koasa zelepade tanisa nana tamasa pa Babiloni meke la vekoi sa koasa lose poata pa vetu tanisa nana tamasa.*

³ Meke garunia sa banara Nebukaneza se Asapenazi, sa nana nati palabatu tinavete, pude

* **1:1** 2 Bañ 24:1; 2 Koron 36:5-7 * **1:2** 2 Bañ 20:17-18, 24:10-16; 2 Koron 36:10; Ais 39:7-8

vizata vagi kaiqa tie vaqura pa Izireli koari kasa pa tuti baṅara meke koari pa pinodo pinalabatu.

⁴ Ari na tie vaqura sapu loke vasi kisakisadi, arini pu doṅo lea, tumaedi va nonoga, gilagilaniadi, meke tuturei vagi vina tumatumae, meke padadi pude nabulu pa vetu baṅara. Kaqu va tumatumae ni sa sa vinekala pa Babiloni meke pude tiro meke kubere pa zinama Babiloni.

⁵ Doduru rane si keke pada ginani meke vaeni si hia poni sa baṅara pude henai rini sari ginani mae gua pa tevolo tanisa baṅara. Ka neta vuaheni si kote tava tumatumae si arini, meke mudina asa si kote tava nuquru si arini pude nabulu nia sa baṅara.

⁶ Pa vari korapa dia arini si kaiqa sapu mae guadi pa Ziuda: ari Daniela, Hananaea, Misaelo, meke Azaraea.

⁷ La sa ṅati palabatu tinavete meke poni ni pozapoza vaqura; e Daniela si e Belotesaza; Hananaea* si e Sedareki; Misaelo si e Misake; meke e Azaraea si e Abedeniko.

⁸ Ba se Daniela si va ṅiṅira binalabala pude lopu va boni pule nia si asa koari na ginani na vaeni tanisa baṅara, meke tepa vina malumu si asa koasa ṅati palabatu tinavete pude lopu va boni pule nia si asa koari na ginani sapu tava madi koari na tamasa huporodi.

⁹ Ele la sa Tamasa meke ponia binalabala sa palabatu pude tataru nia se Daniela,

* **1:7** Sa ginuana sa pozana Hananaea si “Zihova si Tataru ni gita”, Misaelo sa ginuana si “Zihova sa Tamasa”, Azaraea si “Zihova si va tukana”, meke sa ginuana Daniela si “sa Tamasa si na qua tie varipitui”.

10 ba zama sa palabatu koe Daniela, “Arau ba na matagutu nia sa banara, sina asa tu hia poni gamu sari mia ginani na napo. Na kote dogoro gamu sa banara viviqe mia, holani sari kaiqa tie vaqura. Meke kote la sa banara meke kupa pania sa batuqu pa ginugua mia.”

11 Meke zama laia Daniela sa tie kopu sapu vekoa Asipenazi pude kopu ni sari Daniela, Hananaea, Misaelo, meke Azaraea,

12 “Mamu podeki sari mua nabulu koari ka manege puta rane: Poni gami ginani elelo na vua huda* pude henai meke kolo pude napo meke loketona pule.

13 Beto mamu vari padapada ni kineha mami koari kasa tie vaqura pu henai sari ginani tanisa banara, mamu tavete lulia gua sapu dogoria goi koari mua nabulu.”

14 Va egoa sa tie kopu meke podeki sa koari ka manege puta rane.

15 Sipu ele hola sa toso ta mutina, si sari ka made koreo pa Izireli hire si toa valeana hola, meke ninira, hola ni rini saripu henai sari ginani tana banara.

16 Ke podalae koasa toso asa va malumia sa tie kopu pude madi henai mo sari na vua huda na linetelete, meke ginani elelo ba lopu sari na ginani arilaedi meke sa napo vaeni sapu va namanama ni sa banara pude tadirini.

17 Ponini Tamasa koari ka made koreo vaqura pa Izireli sa tinumatumae meke na ginilagilana

* 1:12 Lopu hiva nia rini sa ginani ta madi koari na tamasa huporo.

koari doduru kinubekubere meke vina tuma-tumae. Meke ponia tugo Sa koe Daniela sa binokaboka pude rupahi meke iliri va bakali sari na dinogodogorae meke na pinutagita.

¹⁸ Pa vina betona sa toতোসো sapu pada vekoa sa baṅara, si turāna lani sa nati palabatu tinavete sari koreo vaqura koe Nebukaneza.

¹⁹ Vivinei i sa baṅara sari kasa meke dogoria sa sapu lopu keke arini si tata kamo laia sa binokaboka tadi Daniela, Hananaea, Misaelo meke Azaraea; ke podalae nabulu nia rini sa baṅara.

²⁰ Pa doduru ginugua pa ginilagilana lohidi meke pa vinabakala sapu nanasa ni sa baṅara, si manege puta toতোসো holani rini sari doduru tie vakuvakutae na kokorotae pa doduruna sa nana binanara.

²¹ Meke koa se Daniela vasina osolae kamo sa vuaheni kekenu tanisa baṅara Saerasi.

2

Pinutagita te Nebukaneza

¹ Pa vina rua vuahenina sa binanara te Nebukaneza si putagita si asa; meke matagutu meke lopu boka puta pule.

² Ke tioko vagi sa sari na tie korokorotae, tie vakuvakutae, na matemateana meke ari tie tiro pinopino pude va bakalia sa nana pinutagita. Totoso nuquru mae si arini meke turu pa kenuna sa baṅara,*

* 2:2 Zen 41:8

³ si zama si asa koa rini, “Arau si putagita meke va tasuna au sa; meke hiva tumae nia rau sa ginuana sa.”

⁴ Meke olaña la ia ri na tie sa bañara pa zinama Arameiki*, “Kei bañara, mu toa hola ninae rane! Tozi mae nia koari mua nabulu sa pinutagita, pude mami rupaha vatu nia.”

⁵ Olañi sa bañara sari na tie, “Hiera gua sa qua hiniva sapu ele va nabu vekoa rau: Be lopu tozi nau gamu sa qua pinutagita meke lopu rupaha mae nia gamu, si kote ta magu va umumu si gamu meke sari mia vetu si kote ta evañae na kobi remoremo.

⁶ Ba be pana tozi nau gamu sa pinutagita meke rupaha mae nia sa laena, si kote vagi vinariponi meke vina lavata nomana si gamu koa rau. Ke tozi nau sa pinutagita, mamu rupaha poni au.”

⁷ Ke olaña pule si arini, “Mani tozi nia sa bañara koari nana nabulu sa pinutagita, pude mami rupaha vatu nia.”

⁸ Meke olaña sa bañara, “Tumae nia rau sapu korapa hiva va sasanae si gamu, sina gilania gamu sapu ele va nabu ia rau sa qua binalabala,

⁹ sapu pana lopu tozi nau gamu sa qua pinutagita si keke mo sa mia vinakilasa. Ele kuhana nia gamu pude tozi nau sari vivinei kokohadi meke sekesekeidi; na hokara kote hobe sari ginugua, gua si gamu. Ego kamahire tozi nau sa pinutagita, pude gua si kote tumae nia qua sapu

* **2:4** Podalae pa vesi made meke kamo pa vinabetona hinia zuapa sa kinubekuberena sa buka hie pukerane si pa zinama Arameiki.

kote boka rupaha mae nia mo gamu koa rau si asa.”

¹⁰ Olanā la ia ri na tie sa baṅara, “Loke tie pa popoa pepeso kote boka tavetia gua sapu tepa ia sa baṅara! Loke baṅara, vea nomana gua ba be niṅirana gua, ele nanasa nia sa tiṅitoṅa gugua asa koari na tie korokorotae, tie vakuvakutae, meke ari tie tiro pinopino.

¹¹ Sapu gua nanasa nia sa baṅara si tasuna hola. Loke tie kote boka va dogoro nia koasa baṅara, ba sari na tamasa mo si kote boka, ba lopu koa turani arini sari na tie.”

¹² Gua si bugoro sisigiti meke ta naziri hola sa baṅara, meke garunu nia sa pude va mate betoi sari tie totoli tanisa baṅara pa Babiloni.

¹³ Ke na ginarunu si ta tavete pude va mate betoi sari tie totoli tanisa baṅara pa Babiloni, meke la sari pude hata vagi sari Daniela meke sari nana baere pude va matei, gua.

Va Dogoro nia Tamasa Koe Daniela sa Pinutagita meke sa Rinupahana

¹⁴ Totoso la se Arioko, sa palabatu koari tie kopu tanisa baṅara, pude va matei sari tie totoli tanisa baṅara pa Babiloni, si vizata va leana i Daniela sari nana zinama pude gotogoto meke zama si asa,

¹⁵ nanasia sa sa palabatu tanisa baṅara, “Na vegua ke niṅira hola sa ginarunu tanisa baṅara?” Meke va bakala la nia e Arioko sa ginugua koa sa.

¹⁶ Gua, ke topue la se Daniela koasa baṅara meke tepa pude ponia toso, pude kote boka rupaha vala nia Daniela sa pinutagita koa sa.

17 Meke pule se Daniela pa nana vetu meke va bakala la nia sa koari nana baere, sari Hananaea, Misaelo, meke Azaraea, sapu ele ta evaṅa.

18 Meke garuni sa pude varavara tepatepa la koe Tamasa pa Maṅauru, tepa ia sa Nana tataru variharupi pude harupi koasa ginuguana sa pinutagita sapu lopu ta tumaena, pude lopu tava mate si asa meke sari nana baere, turaṅae koari na tie totoli tanisa baṅara pa Babiloni.

19 Pana boṅi si vura mo koe Daniela sa pinutagita sapu lopu ta tumaena pa dinogodogorae. Meke vahesia Daniela sa Tamasa pa Maṅauru.

20 Zama si asa: “Vahesia sa Pozana sa Tamasa ninae rane ka rane;
Tanisa sa ginilagilana lohina^d meke sa ṅiniraṅira.

21 Asa hobei sari na totoṣo meke na sidara;
sari na binaṅara si va turui Sa meke va gorei Sa.
Sa ginilagilana lohina meke sa tinumatumae si poni lani Sa koa rini pu gilae.

22 Sari tiṅitoṅa sapu lohidi meke tomedi si va vurai Sa;
sapu koa pa huporo ba tumae ni Nana, na koa koa Sa sa kalalasa.

23 Zama leana si arau meke vahesi Igo rau, Agoi Tamasa tadi na tamaqu:

Agoi poni nau ginilagilana meke ṅiniraṅira,
sapu tepa ia gami koa Goi si ele vata gilana nia Goi koa rau,
ele vata gilana nia Goi koa gami sa pinutagita tanisa baṅara.”

Tozia Daniela Koasa Baṅara sa Pinutagita meke Rupahia Sa

²⁴ Meke la se Daniela koe Arioko, sa tie sapu garunia sa baṅara pude va matei sari tie gilagilana pa Babiloni, meke zama si asa koa sa, “Lopu va matei sari tie gilagilana pa Babiloni. Turaṅa lani au koasa baṅara pude maqu rupaha vala nia koa sa sa nana pinutagita.”

²⁵ Ke hinoḡa turaṅa la nia Arioko se Daniela koasa baṅara meke zama, “Ele dogoria rau si keke tie koari na tie ta raovodi pa Ziuda sapu kote boka tozi nia sa baṅara sa ginuana sa nana pinutagita.”

²⁶ Meke nanasia sa baṅara se Daniela sapu ta pozae e Belotesaza si asa, “Vea, boka tozi nau goi gua sapu dogoria rau pa qua pinutagita meke va rupaha mae nia tugo goi?” gua si asa.

²⁷ Olaṅa se Daniela, “Loke tie gilagilana, tie vakuvakutae, na tie kokorotae, babe na matemateana kote boka tozi nia sa baṅara sa pinutagita sapu nanasa nia sa,

²⁸ ba koa nana sa Tamasa pa Maṅauru sapu boka dogoro vura ni sari tiṅitoṅa sapu tasuna pude tumaeni. Asa ele vata dogoro nia koe baṅara Nebukaneza sapu na sa si kote ta evaṅa koari na rane sapu kote mae. Sa mua pinutagita meke sa dinogodogorae sapu kamo pa mua binalabala sipu korapa eko mua pa mua teqe si gua hie:

²⁹ Kei baṅara, sipu korapa eko puta goi si sa mua binalabala si kamo la koari tiṅitoṅa sapu kote kamo mae, meke sa Tamasa pu vata dogoro

tīnītōna tomedi si vata dogoro nia koa goi sapu na sa si kote ta evaṇa.

³⁰ Ego, koa rau, si tava vura mae sa tīnītōna tomena hie, lopu sina tagoa rau sa ginilagilana lohina sapu hola ni pule sari kaiqa tie toadi, ba pude agoi, baṇara, si tumae nia sa rinupahana sa meke pude va bakalia koa goi sapu na sa si ele kamo pa mua binalabala.

³¹ Baṇara, doṇo la si agoi, meke pa kenumu agoi si turu nana si keke tigonu lavata; noma hola si asa, ṇedalana meke variva matagutu sa dinōṇona.

³² Sa batuna sa tigonu si ta tavetae qolo viana, sa raqaraqana meke sari limana si na siliva, sa tiana meke sari pudapudana si boronizi,

³³ sari nenena si aeana, sari pepetala nenena si ta tavete pa vinarihenie aeana meke pepeso ta kinadi pa nika.

³⁴ Sipu korapa doṇo la agoi, si ta magu vura si keke patu, lopu pa lima tie. Topili gore mae meke goto ia sa sa tigonu koari pepetala nenena, sapu na vinarihenie aeana meke pepeso, meke huara i sa.

³⁵ Meke sari aeana, pepeso, siliva, meke sari qolo si moku umumu pa totošo asa meke ta evaṇae guana kavuru sapu koa hola pa vasina ta paqaha sari na kiko huiti koari na qaṇalotodi pa totošo pakepakete. Mae sa givusu meke paleke taloani meke lopu nonoga dia mo. Ba sa patu sapu mae goto koasa tigonu si ta evaṇae na toqere lavata meke siṇi ia sa sa kasia popoa.

³⁶ Asa sa pinutagita, meke kamahire kote rupaha vatu nia rau koasa baṇara.

³⁷ Agoi, baṅara, si na baṅara tadi na baṅara. Sa Tamasa pa Maṅauru na poni nigo sa bi-
naṅara, meke ṅiniraṅira, meke binokaboka
meke vina lavata.

³⁸ Pa limamu vekoi Sa sari tinoni meke ku-
rukuru ṅame meke sari kurukuru pa galegalea-
ane. Be pavei koa si arini ba Asa ele veko igo
pude baṅara ni. Agoi sa batu qolo.

³⁹ Pa mudimu agoi, si keke butubutu baṅara
pule si kote sage mae, sapu kali gore hite koa
goi pa ṅiniraṅira. Beto si, vina ṅeta butubutu
baṅara, asa sa boronizi, sapu kote baṅara nia sa
doduruna sa kasia popoa.

⁴⁰ Mumudi, kote mae sa vina made butubutu
baṅara, sapu ṅinira guana aeana, ura na aeana
moku va umumi sari likakalae, ke kote huari sa
meke mokui sa sari doduru pu koa kekenu koa
sa.

⁴¹ Gua sapu dogoria goi, sapu sari pepetala
nene meke kakarutu nene si na vinari henie
aeana meke pepeso, ke sa butubutu baṅara hie
si kote ta paqaha; gua ba kote ṅinira vasinahite
guana aeana si asa, sina koa ia aeana sapu henia
na pepeso.

⁴² Sina sari pepetala nene si na vinarihenie
aeana meke pepeso, ke sa butubutu baṅara hie
si kote ṅinira guana aeana keke kalina, meke
malohoro guana pepeso keke kalina.

⁴³ Meke gua mo sapu dogoria goi, sapu sa
aeana si henie pepeso, ke sari tie si kote na vinari
henie meke lopu kote koa keke, gua mo sa aeana
sapu lopu henie valeana pa pepeso.

⁴⁴ Koasa totošo tadi na baṅara arini, si kote va
turu ia sa Tamasa pa Maṅauru si keke butubutu

baṅara sapu kote loke vina betona, meke lopu kote boka ta huara. Kote la sa meke huara pani sari doduru butubuṭu baṅara arini, ba asa telena si kote turu hola ninae rane.

⁴⁵ Hie sa rinupahana sa dinogodogorae koasa patu sapu ta viqala vurana koasa toqere, ba lopu pa lima tie, sa patu sapu huara umumi sari aeana, boronizi, pepeso, siliva, meke na qolo.

Sa Tamasa lavata ele va dogoro nia koasa baṅara sapu na sa si kote ta evaṅa vugo repere. Sa pinutagita si hinokara meke sa rinupaha si ta raṅena.”

Pia ia sa Baṅara se Daniela

⁴⁶ Meke hoqa kokotunu pa kenuna e Daniela se baṅara Nebukaneza meke va lavatia sa meke garuni sa pude va vukivukihi va uququ oto huda la koe Daniela.

⁴⁷ Zama sa baṅara koe Daniela, “Hinokara sa mua Tamasa sina Tamasa tadi na tamasa meke sa Baṅara tadi na baṅara, meke sari tinitona tomedi ba va vura i Sa, ura na agoi mo si boka va vura ia sapu tomena hie.”

⁴⁸ Meke vekoa sa baṅara se Daniela pa keke tuturuana ululuna meke ponía soku vinariponi sa. Va kopu nia sa sa doduruna sa pinaqaha popoa pa Babiloni meke asa tugo si palabatu ni sa sari doduru tie gilagilana vasina.

⁴⁹ Pa tinepa te Daniela si vekoi sa baṅara sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko pude na palabatu tinavete koasa pinaqaha popoa pa Babiloni, ba e Daniela si koa na tie totoli tanisa baṅara.

3

¹ Tavetia e Nebukaneza sa banara si keke beku qolo sapu ka hiokona zuapa mita ululuna meke tata neta mita labena,* meke va turu ia sa koasa pezara pa Dura koasa pinaqaha popoa pa Babiloni.

² Meke tioko vagi sa sari na koburu tavia, palabatu tinavete, qavuna, tie roverove, palabatu poata, tie varipitui, tie totoli meke sari doduru palabatu tuturana koari na hopeke pinaqaha popoa pule, pude mae koasa vina madina sa beku sapu va turu ia sa.

³ Ke varigara beto sari na koburu tavia, palabatu tinavete, qavuna, tie roverove, palabatu poata, tie varipitui, tie totoli meke sari doduru palabatu tuturana koari na hopeke pinaqaha popoa, pude va madi ia sa beku sapu va turu ia e banara Nebukaneza. Meke la turu si arini pa kenuna sa beku.

⁴ Meke velavela vura sa palabatu tinavete, “Gamu na tiedi ri doduru butubutu meke tiedi ri doduru vinekala, hiera gua si ta garunu nia gamu pude tavetia:

⁵ Pana avosi tugo gamu sari kabodi ri na buki, ivivu, mike, lohe, meke doduru kineha miuziki, si kaqu hoqa todoño si gamu meke vahesia sa beku qolo sapu va turu ia e banara Nebukaneza.

⁶ Asa sapu lopu hoqa todoño meke vahesi, pa tooso tugo asa, kaqu ta gona la pa nika hurununa.”

⁷ Gua ke, tooso avosi tugo rini sari kabodi ri na buki, ivivu, mike, lohe, meke doduru kineha

* **3:1** Sa ululuna si manege lima nava, meke sa labena si keke nava kali lima.

miuziki, si hoqa todoño sari doduru tinoni, butubutu meke tiedi ri doduru vinekala, meke vahesia rini sa beku qolo sapu va turu ia e Nebukaneza sa bañara.

Seke Tinarae sari ka Neta Baere te Daniela

⁸ Pa totoaso asa si mae sari kaiqa tie soti pa Babiloni meke zutui sari tie Ziu.

⁹ La zama si arini koe Nebukaneza sa bañara, “Kei bañara, mu toa hola ninae rane!”

¹⁰ Bañara, ele va turu ia goi sa tinarae, sapu sari doduru pu avosi sari kabodi ri na buki, ivivu, mike, lohe, meke doduru kineha miuziki, si kaqu hoqa todoño meke vahesia sa beku qolo,

¹¹ meke asa pu lopu hoqa todoño meke vahesia si kaqu ta gona la pa korapa nika huruñuna.

¹² Ba koa dia sari kaiqa tie Ziu sapu ele va palabatu tinavete i goi koa sa pinaqaha popoa pa Babiloni, sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko, arini sapu lopu hiva va avoso atu koa goi. Kei bañara, lopu hiva va nabulu atu si arini koari na tamasa tamugoi meke lopu hiva vahesia rini sa beku qolo sapu va turu ia goi.”

¹³ Ta naziri hola se Nebukaneza meke va garunu la tie si asa pude va mae i sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko. Ke ta turana mae si arini pa kenuna sa bañara,

¹⁴ meke zama la i Nebukaneza si arini, “Vea, hinokara sia, ta Sedareki, Misake, meke Abedeniko, sapu gamu si koromia va nabulu la koari na qua tamasa meke lopu hiva vahesia gamu sa beku qolo sapu va turu ia rau?”

¹⁵ Ego, pana avosi gamu sari mamalainidi sari na buki, ivivu, mike, lohe, meke sari doduru

kineha miuziki, be va nama pude hoqa toḁoḁo si gamu pude vahesia sa beku qolo sapu tavetia rau, si kote leana hola mo. Ba be pana lopu vahesia gamu si kote hinoqa ta gona nuquru la si gamu pa korapa nika huruḁuna. Pana gua si, na tamasa savana kote boka harupu gamu koasa limaqʉ?”

¹⁶ Olaḁa la sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko koasa baḁara, “Kei baḁara Nebukaneza, lopu kote va lavelave puleni gami si gami pa kenumu koasa ginugua hie.

¹⁷ Kei baḁara, be ta oki nuquru la si gami koasa nika halalana, si sa Tamasa sapu nabulu nia gami si boka harupu gami koasa nika, meke kote harupu gami Sa pa limamu goi.

¹⁸ Ba be guana lopu harupu gami Sa, ba hiva nia gami pude tumae nia goi, baḁara, sapu lopu kaqu va nabulu la tugo si gami koari mua tamasa babe vahesia sa beku qolo sapu va turu ia goi.”

Hiva Va Matei Rini sari ka Neta Baere te Daniela

¹⁹ Ta dogoro pa isumatana sapu ta ḁaziri hola ni e Nebukaneza sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko. Ke garuni sa pude va ḁiḁira ia sa nika ka zuapa toḁoso pule, hola nia sapu hoke gugua,

²⁰ meke tozi ni sa sari kaiqa tie ḁiḁiradi koasa nana qeto minate pude pusi sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko meke gona nuquru lani koasa nika halalana.

²¹ Ke sari ka neta tie hire pu pokoni sari na dia poko gele, pokonene, pusi batu, meke kaiqa

poko pule, si ta pusi meke ta gona nuquru la pa korapa nika halalana.

²² Sina sa ginarunu tanisa banara si ninira hola meke sa nika si manini hola ke la sa hurununa sa nika meke va matei sari varane totosō la gonani rini sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko pa nika,

²³ meke hoqa nuquru la sari ka neta tie hire, sapu ta pusidi va leana, pa korapa nika hurununa.

²⁴ Meke hodahodaka se Nebukaneza meke gasa turu meke nanasi sa sari nana tie totoli, “Vea, lopu ka neta tie tu si pusi gita meke gona nuquru ni pa nika?”

Meke olaña si arini, “Uve, gua tugo, banara.”

²⁵ Zama si asa, “Dono la! Ka made tie tu si dogori rau ene lamae dia pa korapa nika, lopu ta pusidi meke lopu ta sigiti dia, meke sa vina made si guana tudia rina tamasa,” gua si asa.

Sari Ka Neta Tie si Ta Rupaha meke Tava Ululu Sage pa Dia Tinavete

²⁶ Ke ene tata la se Nebukaneza pa sadana sa nika meke kukili la, “Sedareki, Misake, meke Abedeniko, gamu na nabulu tanisa Tamasa Ululuna Hola, vura mae! Mae tani!”

Ke vura koasa nika sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko,

²⁷ meke la sari koburu tavia, palabatu tinavete, qavuna, tie roverove, palabatu poata, tie varipitui, tie totoli, meke vari likohae ni rini sari ka neta. Dogori rini sapu lopu tiqvi sa nika sari tinidia, meke sari kaludia ba lopu uqu; sari dia

poko ba lopu nadai, meke lopu hite humana maratunaha si arini.

²⁸ Zama sa banara, “Mani tavahesi sa Tamasa tadi Sedareki, Misake, meke Abedeniko, sapu garunu mae nia sa Nana mateana pude harupi sari Nana nabulu! Ranea rini si Asa meke va karia rini sa vina turu tanisa banara. Malumu si arini pude mate, pude lopu va nabulu la babe vahesi sari kaiqa tamasa pule; ba dia Tamasa eke mo si kaqu vahesia rini.

²⁹ Gua ke va turu ia rau kamahire sapu be esei sari tie, nasa sa dia butubutu na vinekala, sapu zama nonovalia sa Tamasa tadi Sedareki, Misake, meke Abedeniko, si kaqu ta magu va umumu, meke sari dia vetu si kote ta evanae na kobi remoremo; ura na loke tamasa pule si kote boka variharupi gugua hie.”

³⁰ Meke va rizu sage lani sa banara Nebukaneza sari Sedareki, Misake, meke Abedeniko pa tuturuana ululudi, koasa pinaqaha popoa pa Babiloni.

4

Vina Rua Pinutagita te Nebukaneza

¹ Na zinama tanisa Banara Nebukaneza la koari na tinoni, butubutu, meke sari tiedi ri doduru vinekala, pu koa pa doduruna sa kasia popoa:

Mi koa tagotago nono la tu si gamu!

² Qetu si arau pude tozi koa gamu sari vina gilagila meke na tinavete variva magasa sapu tavete mae ni sa Tamasa Ululuna Hola koa rau.

³ Nake noma hola sari Nana vina gilagila,
nomadi hola sari Nana tinavete variva mag-
asadi!

Sa Nana butubutu banara si na butubutu banara
sapu koa hola ninae rane;
sa Nana binanara si turu hola pa doduru
sinage na sage.

⁴ Arau, Nebukaneza, si koa qua pa qua vetu
banara; qetuqetu qua meke tagotago qua.

⁵ Ba kamo si keke pinutagita sapu va
matagutu au. Sipu korapa eko puta rau pa qua
teqe, si dogori rau sari kineha na dinogodogorae
sapu va matagutuqu.

⁶ Ke garuni rau sari doduru qua tie totoli pa
Babiloni pude mae pa kenuqu pude rupaha mae
nia koa rau sa pinutagita asa.

⁷ Totoso mae sari na tie korokorotae, na
matemateana, na tie tiro pinopino, si tozini rau
koa rini sa pinutagita, ba lopu boka rupaha mae
nia tu rini koa rau.

⁸ Vina betona si mae se Daniela koa rau meke
tozi nia rau sa pinutagita. Keke pozana si e
Belotesaza, ta poza luli koasa qua tamasa, meke
sa maqomaqo tadi na tamasa hopedi si koa pa
korapana sa.

⁹ Zama si arau, "Belotesaza, palabatu tadi na
tie korokorotae, gilania rau sapu sa maqomaqo
tadi na tamasa hopedi si koa pa korapamu agoi,
meke loketona sapu tomedi si tasuna koa goi. Hie
sa qua pinutagita. Mu va rupaha mae nia koa rau
sa ginuana.

¹⁰ Hire sari dinogodogorae sapu dogori rau
sipu korapa eko puta rau pa qua teqe: Doño

la si arau, meke koa nana pa kenuqu si keke huda pa kokorapana sa popoa. Sa ululuna si hola sisigiti.

¹¹ Toqolo va noma hola sa huda meke ninira meke sa batuna si tiqu sage la pa galegalearane; meke dogoro betoa mo ri doduru hukihukirina sa kasia popoa si asa.

¹² Sari elona sa si leleadi hola meke sari vuana si soku hola, meke doduru tie si boka hena mo koa sa. Pa kauruna si aqoro sari kurukuru pinomo meke koari lelanana si tavete vori sari kurukuru tapuru; doduruna sa kasia popoa si hena mo koasa.

¹³ Koasa pinutagita sapu dogoria rau sipu korapa eko puta rau pa qua teqe, si dono la si arau, meke koa nana pa kenuqu si keke tie paleke inavoso, na tie hopena, gore mae guana pa manauru.

¹⁴ Velavela va ululae sisigiti si asa, 'Maho gore nia sa huda, mamu rakoti sari lelanana; vagi pani sari elona, mamu va hurakatae i sari vuana. Va goveti sari kurukuru pinomo pa kauruna sa meke gua tugo sari kurukuru tapuru pa lelanana.

¹⁵ Ba vekoi sari karosona meke dadagana; pusi ni aeana meke boronizi, vekoi mani koa pa pepeso, koari na duduli pa pezara.

Vekoa si asa, mani bobosia na puni pa manauru; vekoa mani koa turani sari kurukuru pinomo meke sari linetelete pa popoa pepeso.

¹⁶ Vekoa mani ta hobe sa binalabala tanisa, mani ta poni nia sa sa binalabala tadi na kurukuru pinomo, osolae hola koasa sari ka zuapa

vuaheni.

¹⁷ Sa binalabala tava egona si ta tozi vura koari na tie paleke inavoso, sari tie hopedi tozi vura nia sa vinizata hie, pude tumae nia ri na tie toadi sapu sa Tamasa Ululuna Hola si banarani sari na butubutu banara tadi na tie meke poni Sa si arini pu hiva poni Sa meke va palabatu i Sa koa rini sari pu lopu hite arilaedi pa tie.'

¹⁸ Hierana sa pinutagita taqarau, arau banara Nebukaneza. Ego, Belotesaza tozi nau, na sa si guni nia sa, ura lopu keke koari na tie gilagilana pa qua butubutu banara boka rupaha poni nau. Ba agoi kote boka mo, sina sa maqomaqo tadi na tamasa hopedi si koa pa korapamu agoi."

Rupahia Daniela sa Pinutagita

¹⁹ Ba nunala se Daniela sapu Belotesaza keke pozana pa toতোসা asa, sari nana binalabala va matagutu ia. Ke zama sa banara, "Belotesaza, mu lopu va malumia sa pinutagita babe sa laena sa pude va matagutu igo."

Olaña se Belotesaza, "Qua banara, be tadi na mua kana sa pinutagita hie babe tadi na tie pu kukiti nigo, be leana!

²⁰ Sa huda sapu dogoria goi, sapu toqolo va noma meke ninira, meke sa batuna si tiq̄u la pa galeglearane, meke ta dogoro pa doduruna sa popoa pepeso,

²¹ sari elona si leleadı meke katakata sari vuana; poni ginani sa sari doduru, va aq̄ori sa sari na kurukuru pinomo pa pezara, meke sari lelanana si tavete ni vori ri na kurukuru tapuru,

²² baṅara, agoi mo sa huda asa! Agoi si na baṅara lavata meke ninira; sa mua vinalavata si kamo la pa galegalearane, meke baṅara ni goi sari doduru kamo la koari na vasidi pa seu koasa kasia popoa.

²³ Kei baṅara, agoi dogoria sa tie paleke inavoso, sa tie hopena, gore maena pa maṅauru meke zama, 'Maho gore nia sa huda mamu huara pania, ba vekoa mani koa ta pusi pa aeana meke boronizi sari dadagana, koari na duduli pa pezara, ba sari karosona si kaqu koa hola pa pepeso. Vekoa si asa mani bobosia na puni pa maṅauru; mani koa guana kurukuru pinomona si asa, osolae hola si ka zuapa vuaheni.'

²⁴ Kei baṅara, ego, hiera gua sa rinupahana sa, meke hie sa inavoso sapu va vura ia sa Tamasa Ululuna Hola, la koasa qua palabatu sa baṅara.

²⁵ Kote ta hadu vura si agoi koari na tie meke kote koa turani goi sari na kurukuru pinomo; kote hena duduli si agoi guana bulumakao meke kote bobosigo na puni pa maṅauru. Ka zuapa vuaheni si kote hola gua osolae tumae nia goi sapu Sa Tamasa Ululuna Hola si Baṅara holani sari na butubutu baṅara tadi na tie meke vari poni lani Sa koarini pu hiva poni Sa.

²⁶ Sa laena sa ginarunu pude vekoa sa dadagana sa huda turanae sari karosona, si sa mua butubutu baṅara si kote ta poni pule nia goi pana guana helahelae nia goi sapu sa Tamasa si Baṅara nia sa kasia popoa.

²⁷ Kei baṅara, gua ke mu va tabei sari qua vinari tokae pa binalabala: Veko pani sari

mua sinea, mamu taveti gua sapu tonoto; veko pani sari mua hahanana kaleadi, mamu tataruni saripu ta nonoivala. Hokara pude gua asa si kote hoda la sa mua tinoa ravutuna.”

Gorevura sa Pinutagita

²⁸ Sari doduru hire si ta evana beto koe banara Nebukaneza.

²⁹ Ka manege rua vuaheni mudina asa, si enene sa banara pa batu vetu koasa vetu banara pa Babiloni,

³⁰ meke zama si asa, “Vea, lopu hie tu sa Babiloni nomana sapu kuria rau pa qua niniranira nomana pude na popoa tanisa banara, meke pude na tinolava tanisa qua binañara?”

³¹ Sari zinama si korapa koa pa beruna toতো kamo mae mo si keke mamalaini pa manauru, “Hiera gua sa zinama pa guguamu agoi, banara Nebukaneza: Sa mua binañara si kamahire ta vagi palae koa goi.

³² Kote ta hadu vura koari na tie si agoi meke kote koa turani goi sari na kurukuru pinomo; kote hena duduli gua ri na bulumakao si agoi. Ka zuapa vuaheni si kote hola gua meke tiqe kote tozi vura nia goi sapu sa Tamasa Ululuna Hola si banara ni sari doduru butubutu banara tadi na tie meke Asa poni lani koarini pu hiva poni Sa.”

³³ Meke pa toতো tugo asa si tava gorevura gua sapu ta zamae pa guguana Nebukaneza. Ta hadu taloa si asa koari na tie meke hena duduli guana bulumakao si asa. Sa tinina si boboso koasa puni pa manauru osolae sari kaluna si toqolo guana kalu atata meke sari

visuvisuna si guana kakarutu nenedi ri na kurukuru tapuru.

Vahesia Nebukaneza sa Tamasa

³⁴ Pa vina betona sa totoaso asa, si arau, Nebukaneza, si va ena sagei sari mataqu pa manauru, meke pule mae sa ginilae koa rau. Meke vahesia rau sa Tamasa Ululuna Hola. Va lavatia rau meke vahesia rau si Asa sapu toa hola ninae rane.

Sa Nana binaṅara si na binaṅara sapu koa hola; sa Nana butubutu baṅara si koa niṅira pa sinage na sage.

³⁵ Doduru tiena sa popoa pepeso si loketona mo guni ni Sa.

Tavetia Sa gua sapu hiva nia Sa koari na mateana pa manauru meke koari na tiena sa popoa pepeso.

Loke tie kote boka tuḡe pule nia sa limana babe zama la koa Sa: "Na sa si tavetia Goi?"

³⁶ Pa totoaso tugo asa si pule mae sa qua ginilae, sa qua vina lavata meke tinolava si tava pule mae koa rau koasa vina lavatana sa qua butubutu baṅara. Hata vagi pule nau ri na qua tie totoasi na palabatu meke tava habotu pule si arau koasa qua habohabotuana baṅara meke tava niṅira hola la tu si arau, hola nia sapu tatasana.

³⁷ Ego arau, Nebukaneza, si vahesia meke va lavatia meke va ululia sa Baṅara pa Manauru, sina doduru tinitona sapu taveti Sa si tonoto, meke viliviliti va tonoto si Asa doduru totoaso. Meke arini pu ene pa vinahesi pule si boka va pepekae i Sa.

5

Sa Inevana te Belosaza

¹ Keke totoso, sipu koa banara se Belosaza, si tavetia sa si keke inevana nomana meke ruvati sa si keke tina koimata meke napo vaeni turani sa si arini.

² Sipu korapa napo vaeni se Belosaza si garuni sa si arini pude paleke maeni sari na kapa qolo meke siliva sapu vagi e Nebukaneza, sa tamana, koasa Zelepade pa Zerusalema, pude napo ni sa banara meke sari nana koimata, sari na loana, meke sari nana barikaleqe pinausu.

³ Ke paleke mae ni rini sari kapa qolo sapu ta vagidi koasa Zelepade te Tamasa pa Zerusalema, meke napo ni sa banara meke sari nana koimata, sari loana, meke sari nana barikaleqe pinausu.

⁴ Totoso napo rini si vahesi rini sari na tamasa ta tavetaedi pa qolo, siliva, boronizi, aeana, huda, meke na patu.

⁵ Meke vura va hodaka mae sari kakarutu lima tie meke podalae kubekubere si asa koasa gobagoba, tata koasa tuturuana zuke pa vetu banara. Doño toto mo sa banara totoso kubekubere si asa.

⁶ Hobe sa isumata tanisa meke matagutu hola nana, ziziziri sari tunutuñu nenena meke lopu boka turu si asa.

⁷ Kukili vura sa banara pude va mae i sari na tie vakuvakutae, na matemateana, na tie tiro pinopino*, meke zama i sa sari tie gilagilana hire pa Babiloni. "Asa pu tiro ia sa kinubekubere hie meke rupaha mae nia koa rau sa laena, si kaqu

* 5:7 Tiro pinopino pude tozia gua sapu kote ta evana vugo repere.

tava poko pepolo si asa, tava paku sa seni qolo pa ruana, meke kote na vina neta si asa pude koimata nia sa butubutu binañara.”

⁸ Meke nuquru beto sari doduru tie gilagilana tanisa bañara, ba lopu boka tiro ia rini sa kinubekubere babe rupahia sa ginuana.

⁹ Ke matagutu nono la se bañara Belosaza meke hobe va kaleana sa isumatana na matagutu va hola. Sari nana koimata ba nunala.

¹⁰ Avosi sa tinana sa bañara sari mamalaiñina sa bañara meke sari koimata meke nuquru la si asa koasa lose inevaña, meke zama, “Bañara, mu toa hola ninae rane! Mu lopu matagutu babe nunala si goi!

¹¹ Koa nana si keke tie pa mua butubutu bañara sapu koa ia sa maqomaqo tadi na tamasa hopedi. Pa totošo tanisa tamamu si ta gilana sapu sa tie hie si dodogorae, tumatumaena meke tago ginilagilana lohina gugua tadi na tamasa. Se Nebukaneza sa tamamu sa bañara si vizatia si asa pude tuturana koari na tie korokorotae, na matemateana, na tie tiro pinopino, na tie vakuvakutae.

¹² Sa tie hie, se Daniela, sapu poza nia Belotesaza sa bañara, si ta gilana sapu gilaena, tumatumaena, bakabakala, meke boka rupaha pinutagita, va bakali sari binalabala voridi, meke olañi sari ninanasa tasunadi. Tioko ia se Daniela, meke kote tozini gamu sa sa ginuana sa kinubekubere isa.”

Rupahia Daniela sa Kinubekubere

¹³ Ke ta turana la se Daniela pa kenuna sa bañara, meke zama sa bañara, “Agoi se Daniela,

keke koari na tie ta raovodi pa Ziuda sapu sa tamaqu sa banara na turana maeni?

¹⁴ Ele avoso nia rau sapu sa maqomaqo tadi na tamasa hopedi si koa pa korapamu agoi meke sapu tago ia goi sa dinogodogorae, tinumatumae meke na ginilagilana lohina.

¹⁵ Sari tie gilagilana meke vakuvakutae si ele ta vagi mae pa kenuqu pude tiro ia sa kinubekubere hie meke pude tozi nau sa ginuana, ba lopu boka tozi nau rini.

¹⁶ Ego, ele avoso nia rau sapu agoi si boka rupahi meke tonoto pule i sari tinasuna sapu soku voridi. Be boka tiro ia goi sa kinubekubere hie meke tozi nau goi sa ginuana, si kote tava sage poko pepolo si agoi meke tava sigoto seni qolo pa ruamu, meke kote tava veko si agoi pude na vina neta koasa tuturuana ululuna koasa butubutu banara.”

¹⁷ Meke olania Daniela sa banara, “Mamu kopuni sari mua vinariponi pude mua telemu, mamu poni lani koari kaiqa pule sari mua pinia. Ba kote tiro la nia rau koasa banara sa kinubekubere meke tozi nia sa ginuana.

¹⁸ Banara, sa Tamasa Ululuna Hola poni la nia koasa tamamu, se Nebukaneza, sa binanara meke linavata, sa tinolava meke pinamana.

¹⁹ Koa gua koasa tuturuana ululuna sapu ponia Sa koa sa, si matagutu nia ri doduru tie na butubutu si asa, meke sari tie pa doduru vinekala si neneqara pa kenuna. Arini pu hiva va matei sa si va matei sa; arini pu hiva va toa i sa si va toa i sa; arini pu hiva va sage i sa pa dia tuturuana si va sage i sa; meke arini pu hiva va pepekae i

sa si va pepekae i sa.

²⁰ Ba toতো podalae vahesi pule nia, meke nabu sa bulona si tava rizu si asa koasa nana habohabotuana baṅara meke ta vagi palae sa nana tinolava.

²¹ Ta hadu taloa si asa koari na tie meke ta poni nia sa sa binalabala tadi na kurukuru pinomo; koa turani sa sari na don'ki pinomo meke hena duduli guana bulumakao; meke sa tinina si tava boboso koari na puni pa maṅauru, osolae helahelae nia sa sapu sa Tamasa Ululuna Hola si baṅara ni sari na butubutu tadi na tie meke va baṅaria Sa koa rini si asa pu hiva vizatia Sa.

²² Tumaeni mua sari doduru vivinei hire, ba agoi Belosaza, sa tuna, si lopu va pepekae pule nigo.

²³ Va turu pule nigo si agoi pude va karia sa Baṅara pa Maṅauru. Vagi goi sari na kapa qolo pa Nana Zelepade pude napo ni vaeni agoi meke sari mua koimata, sari loamu, meke sari mua barikaleqe pinausu. Vahesi goi sari na tamasa ta tavetedi pa qolo, siliva, boronizi, aeana, huda, meke patu, sapu lopu boka dodogorae, avavosae, meke balabala. Ba lopu hite va lavatia goi sa Tamasa pu tagoi sari doduru niniraṅira meke kopu nia Sa sa mua tinoa meke sari doduru mua tinavete.

²⁴ Gua asa ke garunu mae nia Sa sa lima sapu kuberena sa kinubekubere hie.

²⁵ Hiera gua si ta kubere:
'NAE, NAE, PADA, PAQAHA.'

²⁶ Hie ginuadi sari zinama hire:

Nae: Ele nae i Tamasa sari rane sapu kote banara si agoi meke ele va beto ia Sa.

²⁷ Pada: agoi si ele ta pada koari na sikele meke sapu lopu kamoā goi sa pada.

²⁸ Paqaha: Sa mua butubutu si ele ta paqaha meke ta poni la koari pa Media meke koari pa Pesia.”

²⁹ Meke pa ginarunu te Belosaza si tava poko pepolo se Daniela, meke tava paku seni qolo sa ruana, meke tava poni nia sa sa vina neta tuturuana ululuna koasa butubutu banara.*

³⁰ Koasa boni tugo asa, si ta seke va mate se Belosaza sa banara pa Babiloni,

³¹ meke e Dariasi sa tie Media, si vagi hobena sa binañara koasa butubutu; onomo navulu rua vuahenina si asa pa totošo asa.

6

Daniela pa Korapa Pou Laione

¹ Dariasi si vizatia pude va turu i si ka keke gogoto hiokona puta tie pude qavuna nia sa doduruna sa nana butubutu banara,

² meke ka neta koimata pude totoši ni sari kasa arini si vizati sa. Keke koari ka neta si e Daniela. Sari na qavuna si kote olaña la koari ka neta tie totoši pude va gorevura i sari na hiniva tanisa banara.

³ Ego, se Daniela si tavetavete va leana holani sari kasa koimata totoši meke sari na qavuna, koa gua koari nana binokaboka sapu noma hola, ke balabala sa banara pude va kopu nia koasa sa doduruna sa butubutu banara.

* 5:29 Zen 41:42

⁴ Ke podekia ri na qavuna meke ari koimata totoli pude hata nia sirana pude zutu ia. Ba pa nana tinavete si lopu boka ta zutu si asa, sina sa nana hahanana si tonoto meke ta ranena si asa; loke nana sinea babe kaiqa vasina si lopoſo nia sa.

⁵ Vina betona si zama si arini, “Lopu kote boka vagia gita si keke ginugua pude zutu ia se Daniela osolae vagia pa kaiqa ginugua la gua tu koasa tinarae tanisa nana Tamasa.”

⁶ Ke topue varigara la sari na qavuna na koimata totoli pude dogoria sa banara, meke zama, “Banara Dariasi, mu toa hola ninae rane!

⁷ Gami na tie totoli, na qavuna meke sari na dia tie varitokae, si ele va ego ia pude garunu nia agoi sa banara si keke tinarae sapu va ninira ia sa binalabala sapu loke tie kote varavara la pa kaiqa tamasa pule koari ka tolonavulu puta rane sapu mae hire, ba koa agoi banara mo. Asa pu varavara la pa kaiqa tamasa si kote ta gona nuquru la pa pou lohina tadi na laione.

⁸ Ego, banara, mu garunia sa vina turu asa, mamu kubere gore nia pude lopu kote boka ta hobe gua sapu hoke ta tavete koari na tinarae tadi pa Media meke Pesia, sapu lopu boka ta hobe.”

⁹ Ke kubere gore nia e Dariasi sa banara sa tinarae.

¹⁰ Totoso tumae nia Daniela sapu ele ta tavete sa vina turu asa, si pule la pa nana vetu si asa meke sage la pa nana lose pa kali sage, vasina koa sari vuida sapu tukele la pa Zerusalem. Neta totoso pa hopeke rane si kokotunu si asa meke varavara, zama leana la koasa nana

Tamasa, gua mo sapu ele hoke tavetia sa doduru rane.

¹¹ Meke topue varigara la si ari kasa tie hire meke dogoria se Daniela korapa varavara meke tepa tinokae la koasa nana Tamasa.

¹² Ke la si arini koasa banara meke la nanasa nia sa nana vina turu: “Vea, lopu kuberia tu goi sa tinarae sapu koa ri ka tolonavulu puta rane sapu korapa mae si doduru tie kote varavara la koa goi mo, gua? Loke tie si kote varavara la pa kaiqa votiki tamasa babe na tie. Ura asa sapu lopu lulia sa tinarae, si kaqu ta gona nuquru la pa korapana sa pou lohina tadi na laione.”

Olaņa sa banara, “Uve, sa vina turu si asa tugo gua sapu ta tavete pa tinarae tadi Media meke Pesia, sapu lopu kaqu ta hobe.”

¹³ Meke zama si arini koasa banara, “E Daniela, sapu keke arini pu ta raovo mae pa Ziuda, si lopu hite hiva va tabe igo sa si agoi banara, babe koasa vina turu sapu kubere gore nia goi. Korapa varavara neta totošo pa hopeke rane si asa.”

¹⁴ Totoso avosia sa banara sapu guahe, si talotana hola si asa; meke sipu lopu ele lodu sa rimata si podeke sisigitia sa pude harupia se Daniela.

¹⁵ Meke ene varigara la sari kasa tie koasa banara meke zama la koa sa, “Mu va nonoga ia banara sapu koasa tinarae tadi pa Media meke Pesia si loke vina turu sapu tavetia sa banara si boka ta hobe.”

¹⁶ Ke vala nia sa banara sa zinama, meke turana vagia rini se Daniela meke gona la nia pa pou lohina tadi na laione. Meke zama sa banara

koe Daniela, “Mani harupu igo sa mua Tamasa si agoi, Asa sapu nabulu nia goi doduru toto!”

¹⁷ Keke patu si tava veko la pa nuzuna sa pou, meke tokoro la nia sa banara sa nana rini meke gua tugo sari rini tadi nana koimata, pude lopu kaqu boka ta harupu tugo se Daniela.

¹⁸ Meke pule sa banara koasa nana vetu banara, meke lopu henahena si asa koasa boni asa; loketona linopilopi va qetuqetu tie si ta evana tugo. Meke lopu boka puta si asa.

¹⁹ Koasa kalalasa kekenu pana vaqavaqasa, si tekulu sa banara meke bebena la koasa pou tadi na laione.

²⁰ Totoso tata la tugo sa koasa pou tadi na laione, si kulusuna meke titioko la si asa koe Daniela, “Daniela, nabulu tanisa Tamasa toana, vea, boka harupu igo sa mua Tamasa sapu vahesia goi doduru toto, koari na laione?”

²¹ Olana se Daniela, “Banara, mamu toa hola ninae rane!

²² Garunu mae nia sa qua Tamasa sa Nana mateana meke kumuhi nuzudi sari na laione. Lopu hite garatau rini sina loke qua sinea si arau pa Kenuna Sa. Meke koa goi, banara, ba loke kinaleana si ele tavetia rau pa kenumu.”

²³ Qetu hola sa banara meke vala zinama pude ovulu vura nia se Daniela koasa pou. Meke toto ta ovulu vura se Daniela si loke bakora si ta dogoro koa sa, sina ranea sa sa nana Tamasa.

²⁴ Pa ginarunu tanisa banara si ta vagi saripu zutuna se Daniela meke ta gona nuquru la pa korapa pou tadina laione, turanae dia barikaleqe meke koburu. Sipu lopu ele kamo pa hatara

si arini si horu vagi mo ari laione meke garata moku pani susuridi.

²⁵ Meke kubere la se Dariasi sa baṅara koari doduru tie, na butubutu meke tie pa doduru vinekala pa doduruna sa popoa pepeso:

“Mi tagotago va noma!

²⁶ Na vina turu si vatu nia rau sapu pa doduru pinaqaha popoa pa qua butubutu baṅara, doduru tie si kaqu matagutu nia meke pamaṅa nia sa Tamasa te Daniela.

Ura na Tamasa toana si Asa meke koa hola ninae rane ka rane; sa Nana butubutu baṅara si lopu boka ta huara, sa Nana binaṅara si lopu kaqu kokoi.

²⁷ Vari harupi si Asa meke vari tokae, na vina gilagila si taveti Sa meke na tinavete variva magasa pa maṅauru meke pa pepeso.

Asa harupia se Daniela koari na niniraṅira tadi na laione.”

²⁸ Ke ravutu se Daniela koari na binaṅara tadi Dariasi meke Saerasi sa tie Pesia.

Tozi Vura ni Daniela sari Nana Dinogodogorae

7

7:1, 12:13

Pinutagita Kekenu te Daniela: Ka Made Kurukuru

¹ Koasa vuaheni kekenu sapu koa baṅara se Belosaza pa Babiloni, si kamo si keke pinutagita

koe Daniela, meke dogoria sa si keke dinogodogorae sipu korapa eko puta si asa pa nana teqe. Sa vivinei koasa nana pinutagita si kubere gore nia sa.

² Zama se Daniela: “Koasa qua pinutagita pa boni asa si doño la si arau, meke isara pa kenuqu rau sari ka made givusu pa mañauru korapa hiru ia rini sa kolo lamana.

³ Meke vura mae koasa kolo lamana si ka made kurukuru lavata, hopeke votivotikaedi.*

⁴ Sapu kekenu si doño guana laione meke sari tatapuruna si gua tadi na atata. Kopu doño la si arau osolae ta daku palae sari tatapuruna meke ta ovulu sage si asa koasa pepeso pude turu koari karua nenena guana tie, meke na bulo tie si ta poni nia sa.

⁵ Meke isana pa kenuqu sa kurukuru vina rua, sapu doño guana bea. Turu ni sa sari nenena pa keke kali tinina si asa meke ka neta susuri raqaraqa si koa dia pa ñuzuna, pa vari korapadi ri livona. Ta tozi si asa pude, ‘Gasa turu mamu hena va soku masa gua sapu hiva nia goi!’ gua.

⁶ Mudina asa, si doño la si arau, meke isana pa kenuqu si keke kurukuru pule sapu doño guana leopadi. Meke koa dia pa mudina sa si ka made tatapuru gugua tadi na kurukuru tapuru. Sa kurukuru hie si ka made batuna, meke ta poni nia sa sa ñinirañira pude koa bañara.

⁷ Beto asa, koasa qua dinogodogorae pa boni asa si doño la si arau, meke isana pa kenuqu, si sa kurukuru vina made sapu doño hikare meke variva matagutuna meke ñinirana hola. Na livo

* 7:3 Rev 13:1, 17:8

aeana nomadi si tanisa sapu huarani sa meke henani sa sarini pu va matei sa meke neti sa pa kauru nenena sarini pu koa hola. Na votikaena hola koari na kurukuru pu ele vura, meke koa dia koasa si ka manege puta kikiho.

⁸ Sipu korapa balabala i arau sari na kikiho hire, si vura nana pa kenuqu koasa kurukuru, si keke kikiho pule, na kikiho hitekena, sapu vura mae pa vari korapadi; meke ka neta ari na kikiho si ta rabutu vura pa kenuna sa. Sa kikiho hie si tago mata gugua tadi na tie meke na nuzu sapu vahesi pule.

Dogoria Daniela si Asa sapu Toa Hola Ninae Rane

⁹ Sipu korapa dono la si rau,
si sari na habohabotuana banara si ta veko
dia mo pa dia vasidi,
meke Asa Pu Koa Pukerane meke Ninae Rane
si vagia sa Nana habohabotuana.

Sari Nana poko si keoro guana sinou
meke sa kalu pa batuna si keoro gua tugo na
kalu sipi.

Sa Nana habohabotuana si halalia na nika,
meke doduru totopilina si hurunu beto.

¹⁰ Meke keke ovuku nika si totolo vura,
vura mae gua pa Kenuna Sa.
Tina na tina si koa nabulu koa Sa;
soku vuro tina va tata ia soku vuro tina si
turu pa Kenuna Sa.

Habotu beto si arini koasa vinaripitui asa,
meke ta tukele sari na buka.

¹¹ Na zama va titie lamo sa kikiho hitekena.
Dono toto la mo si arau osolae tava mate sa

kurukuru meke sa tinina si ta gona nuquru la pa korapa nika halalana.

¹² Sari ka neta kurukuru pule si tava malumu pude toa ba pa keke kukuru toso mo, ba sari dia niniranira si ta vagi palae.

¹³ Pa korapana sa qua dinogodogorae pana boni si doño la si arau, meke turu nana pa kenuqu si keke sapu doño guana keke tuna na tie, pu luli mae koari na lei pa Mañauru. Ene la si Asa koa Sa pu koa pukerane meke ninae rane meke ta turaña la si Asa pa kenuna Sa.

¹⁴ Na ta poni nia Sa, sa tinolava, meke niniranira tanisa binanara meke vahesia ri doduru tie na butubutu na tiedi ri doduru vinekala si Asa. Sa Nana binanara si koa hola ninae rane meke loke kokoina. Sa butubutu banara Tanisa si lopu kaqu ta huara.”

Ta Rupaha sa Pinutagita

¹⁵ “Arau, Daniela si tasuna pa maqomaqoqu, na matagutu nia rau sa pinutagita sapu dogoria rau.

¹⁶ La si arau koasa keke ri pu turudi vasina meke nanasa nia sa ginuadi ri doduru hire.

Ke tozi nau sa meke rupaha mae nia sa:

¹⁷ zama si asa, ‘Sari ka made kurukuru lavata hire si ka made butubutu banara sapu kote turu vura pa popoa pepeso.

¹⁸ Ba sari pu tava madidi koa Sa pu Ululuna Hola si kote ta poni nia sa butubutu banara meke kote tagoa rini ninae rane ka rane.’

¹⁹ Meke hiva tumae nia rau sa ginuana hinokara sa vina made kurukuru lavata, sapu votikaena hola koari doduru meke variva

matagutuna hola koari nana livo aeana meke kakarutu boronizi. Sa kurukuru lavata asa si huari meke gani sari tie, meke neti naperi sari pu koa hola.

²⁰ Meke hiva tumae nia tugo rau sa guguadi ri ka manege puta kikiho pa batuna, meke sa keke kikiho sapu vura sage mumudi, sapu va hoqa pani sari ka neta kikiho, sa kikiho sapu turu vura koari kasa meke tago mata meke nuzu sapu vahesi pulenia.

²¹ Sipu korapa dono toto la arau, si varipera la koari na tie madidi te Tamasa sa kikiho asa meke va kilasi sa,

²² osolae kamo mae si Asa pu Koa Pukerane meke Ninae Rane meke vari pitui ni meke toka ni Sa sari tie madidi Tanisa sapu Ululuna Hola, meke tagoa ri tie madidi Tanisa sa butubutu banara.

²³ Va mae ia sa koa rau sa vina bakala hie: ‘Sa kurukuru vina made si na vina made butubutu banara sapu kote turu vura pa popoa pepeso. Kote votikaena si asa koari doduru butubutu banara meke kote va kilasia sa sa doduruna sa popoa pepeso; kote neti gore va kaleana ia sa.

²⁴ Sari ka manege puta kikiho si ka manege puta banara sapu kote vura mae koasa butubutu banara hie. Mudi dia rini si kote keke banara pule si kote vura mae, kote votikaena si asa koa rini pu mae kekenu; kote va gore pani sa si ka neta banara.

²⁵ Kote va karikari la ia sa sa Tamasa Ululuna Hola meke nonovali sari tie madidi Tanisa meke podekia sa pude hobei sari na totoaso na tinarae sapu ele tava turudi. Sari na tie madidi si

kote tava ade la koa sa, koari ka neta vuaheni kukuruna.

²⁶ Ba sa vinari pitui si kote ta evana meke sa nana niniranira si kote ta vagi palae meke ta huara palae.

²⁷ Meke sa binanara, niniranira, meke linavata koari na butubutu banara pa kauruna sa doduruna sa manauru si kote ta ade karovo la koa ri na tie ta madidi, sari tie Tanisa sapu Ululuna Hola. Sa Nana butubutu banara si kote na butubutu banara sapu kote koa hola ninae rane, meke doduru banara si kote vahesia meke va tabe ia.'

²⁸ Tani beto sa vivinei. Arau, Daniela si tasuna sisigiti koari qua binalabala, meke hobe va kaleana sa isumataqu na matagutu va hola, ba kopuni mo arau si hire meke lopu tozi rau lamae."

8

Dogoro Sipi Kokoreo meke na Qoti se Daniela pa Nana Dinogodogorae

¹ Pa vina neta vuahenina sa binanara te Belosaza si dogoria arau, Daniela, si keke dinogodogorae mudina sapu keke sapu ele dogoria rau.

² Koasa qua dinogodogorae si dogoro pule nau si arau pa korapana sa vasileana ta gobana pa Susa, pa pinaqaha popoa pa Elami; pa korapana sa dinogodogorae si koa qua si arau pa taqelena sa Tototolo Ulai, na kolo ta paza vagina pa ovuku.

³ Doño sage si arau meke koa nana pa kenuqu si keke sipi kokoreo sapu karua kikhona, turu nana pa taqelena sa tototolo, meke sari kikhona

si gele. Keke ri kikhona si gele hola nia si keke ba toqolo mumudi maena mo.

⁴ Kopu doño la si arau toso haqala tooro la si asa pa kali lodu rimata, meke la pa kali matao meke pa kali gede. Loke kurukuru name boka turu va tia ia, meke lopu keke si boka la variharupi koasa ninira tanisa sipi kokoreo. Gua sapu hiva tavetia sa si tavetia mo sa meke ta evaēae noma ninira hola si asa.

⁵ Sipu korapa balabala va gele ia rau si hie, si vura va hodaka pa kali lodu rimata si keke qoti sapu noma va leana kikhona pa vari kokorapadi ri matana. Tuturei hola karovia sa sa popoa pepeso ba lopu hite tiqū laia sa sa popoa pepeso.

⁶ Tia mae ia sa sa sipi kokoreo, karua kikhona hie, sapu dogoria rau turu nana pa kali taqele meke ta nazirina toa meke tooro mae ia sa.

⁷ Dogoria rau sapu raza va kaleana ia sa sa sipi kokoreo, seke ia sa meke huara pani sa sari karua kikhona. Lopu garo sa sipi kokoreo, lopu boka raza hobena; la sa qoti meke seke gore nia pa pepeso meke neti ia sa, meke lopu keke si boka la harupu ia sa sipi kokoreo pa ninira tanisa qoti.

⁸ Nomana sa ninira tanisa qoti ba pa korapana sa toso sapu ninira hola si asa si moku palae sa nana kikiho nomana, meke pa nana lolomo si vura mae si ka made kikiho nomadi sapu toqolo sage la koari ka made givusuna sa manauru.

⁹ Vura mae koasa keke ari na kikiho si keke kikiho pule, sapu podalae va hiteke ba toqolo pa ninira, la gua pa kali matao meke hola

la pa kali gasa rimata meke la gua koasa Popoa Leleana*.

¹⁰ Noma la tu si asa osolae kamo la ia sa sa qeto minate pa mañauru, meke gona gore ni sa pa pepeso sari kaiqa ri qeto pinopino meke neti gore ni sa.*

¹¹ Va turu pule nia si asa pude noma gugua sa Koburu Tavia tanisa qeto minate pa mañauru; vagi pani sa sari na vinukivukihi sapu ta tavete doduru rane la koa Sa, meke sa Nana Zelepade si tava boni.

¹² Koa gua koasa vinaripera tanisa kikiho hitekena*, si sa puku tie madidi meke sa vinukivukihi sapu ta tavete doduru rane si ta hukata. Bokaboka si asa pa doduru tiñitona sapu tavetia sa, meke sa hinokara si ta gona la pa pepeso.

¹³ Meke avosia rau zamana si keke tie hopena, meke keke pule si zama la guahe koa sa, “Vea seunae gua meke kote tava gorevura sa dinogodogorae hie, sapu sa dinogodogorae tanisa vinukivukihi doduru rane, sa tinavete sea sapu va bonina sa vasina hopena meke sa puku tie madidi sapu kote ta neti pa kauru nene?”

¹⁴ Zama si asa koa rau, “Kote vagi karua tina ñeta gogoto veluvelu meke mununu totošo sapu lopu kote ta tavete sari na vinukivukihi; hola sapu asa si kote tava madi pule sa Zelepade,” gua si asa.

Rupahia e Qebireli, sa Mateana, sa Pinutagita

* **8:9** Sa Popoa Leleana si sa Popoa Izireli. * **8:10** Rev 12:4

* **8:12** Sa vinaripera tanisa kikiho hitekena babe sari sinea tadi na tie madidi.

15 Sipu korapa doṅo la si rau koasa dinogodogorae meke korapa podekia pude tumae nia, si turu nana pa kenuḡu si keke sapu doṅo guana tie.

16 Meke avosia rau si keke mamalaini tie, korapa titioko mae gua pa Tototolo Ulai sapu zama, “Qebireli, tozi nia sa guguana sa dinogodogorae koasa tie hie,” gua.*

17 Totoso ene mae si asa koasa vasina sapu turu arau, si matagutu si arau meke hoḡa oporapaha gore pa pepeso. “Tuna na tie,” gua si asa koa rau, “mamu tumae nia sapu sa dinogodogorae si guguana sa vina hokotodi rina totoso kaleadi arini,” gua.

18 Sipu korapa zama mae si asa koa rau, si ele mabubulu tu si arau, sa isumataḡu si pa pepeso. Tiqu mae au sa meke ovulu sage nau sa pa neneḡu.

19 Zama si asa, “Kote tozi nigo rau sapu nasa si kote ta evaṅa pa korapana sa totoso sapu ta naziri sa Tamasa, sina sa dinogodogorae si guguana sa totoso ta vizatana pa vina betona sa totoso.

20 Sa sipi kokoreo sapu karua kikihona sapu dogoria goi, si arini sari karua baṅara pa Media meke pa Pesia.

21 Sa ḡoti sapu puki kaluna, si asa sa baṅara pa Qurisi, meke sa kikiho nomana pa vari korapadi ri matana, si asa sa baṅara kekenu.

22 Sari ka made kikiho sapu hobena sa keke sapu ele moku taloa si sari ka made butubutu baṅara sapu kote vura sage koasa keke butubutu

* 8:16 Lk 1:19,26

kekenu, ba lopu kote ninira gua sa butubutu asa si arini.

²³ Koasa totošo pa vina betona sa dia binañara, totošo sapu ele kaleadi hola si arini, si kote vura mae si keke bañara sapu doño va bubugorae isumatana, meke bokabokana hola pa sekesekei.

²⁴ Kote ta evanae na bañara ninirana hola si asa, ba lopu pa nana ninirañira soti. Kote huhuara va noma hola si asa meke bokaboka pa doduru tinitona sapu taveti sa. Sari tie niniradi meke tie madidi te Tamasa si kote va kilasa betoi sa.

²⁵ Na sinekesekei si kote tavetavete nia sa pude bokaboka, meke kote vahesi pulenia pa bulona si asa. Totošo koa va leana sari tie si kote huara pani sa, meke kote turu va tia ia sa sa Bañara tadi na bañara. Ba kote ta seke huara si asa, ba lopu pa ninirañira tana tie.

²⁶ Sa dinogodogoraedi rina vinukivukihi pana munumunu meke veluvelu sapu ta poni nia goi si hinokara, ba tome ia, lopu vivinei nia, ura kote seunae hola meke kote gorevura sa ginugwana sa.”

²⁷ Arau, Daniela, si malohoro meke koa moho si rau ka visavisa rane. Beto si tekulu sage si arau meke va tana qua koari na tinavete tanisa bañara. Pupuhu sisigiti nia rau sa dinogodogorae; na tasuna hola pude gilania sa guguana.

9

Varavara Tokani Daniela sari na Tie Ziu

¹ Pa vuaheni kekenu te Dariasi, tuna koreo e Zekisi, sa tie pa Media, sapu tava bañara koasa butubutu bañara pa Babiloni,

² si arau, Daniela, si gilania koasa tinirona sa Kinubekubere Hope sapu zama nia Tamasa koe Zeremaea sa poropita, sapu kote koa ta huara eko mo sa popoa Zeruselema ka zuapa navulu puta vuaheni.*

³ Ke varavara va ninira la si rau koe Zihova sa Banara, tepa sisigiti la koa Sa pa vinaravara, madi pa ginani, meke va sage poko baika meke habotu pa eba si rau.

⁴ Varavara la si rau koe Zihova sa qua Tamasa meke helahelae:

“Kei Zihova, Agoi sa Tamasa lavata sapu variva magasana, sapu kopu nia sa Mua vinariva egoi pude tataruni sarini pu va tabei sari Mua ginarunu,

⁵ gami si ele sea meke tavete va kaleana. Ele va karikari atu koa Goi; ele taliri taloa si gami koari na Mua ginarunu meke tinarae.

⁶ Lopu hite va avoso la si gami koari na Mua nabulu, sari na poropita, sapu zama pa Pozamu koari mami banara, mami koburu tavia, sari tamamami, meke koari doduru tiena sa pepeso.

⁷ Banara, Agoi si tonoto, ba koasa rane hie si nobi gami na kinurekure si gami na tie pa Ziuda meke tiena sa vasileana Zeruselema meke pa doduruna sa butubutu Izireli, ari pa seu na tata, meke koari doduru popoa pu ta hurakatae lani gami Goi sina lopu luli Igo gami si Agoi.

⁸ Zihova, gami meke sari mami banara, mami koburu tavia meke sari tamamami si nobi gami na kinurekure sina ele va sea atu si gami

* 9:2 Zer 25:11, 29:10

koa Goi.

⁹ Agoi mami Baṅara mami Tamasa si tataru meke variva taleosae, be vegua va karikari atu gua koa Goi si gami;

¹⁰ lopu hite va tabe igo gami si Agoi Zihova mami Tamasa, babe kopuni sari na Mua tinarae sapu va mae i ri Mua nabulu, na poropita.

¹¹ Doduru pa Izireli si ele sekei sari Mua tinarae, meke taliri taloa, korodia va tabe Igo.

Gua ke sari lineveleve meke sari vinilasa ta tokorodi koari na vinari pitui meke ta kuberedi koasa tinarae te Mosese, sa nabulu te Tamasa, si ele ta zoropo vura mae koa gami sina ele va sea atu si gami koa Goi.

¹² Ele va gorevura i Agoi sari zinama sapu ta zamani gami meke sari mami baṅara koari na tinasuna nomadi sapu va razani gami Goi. Pa kauruna sa doduruna sa maṅauru si loketona gugua sapu ta tavete la pa Zerusalemā si ele ta evaṅa.

¹³ Gua mo sapu ta kubere pa Tinarae te Mosese, sari doduru vina kilasa si ele kamo koa gami, ba lopu hite taliri tu si gami koari mami sineā meke hata ia sa tataru na tinaleosae te Zihova mami Tamasa meke kopuni sari Mua zinama hinokaradi.

¹⁴ Lopu aṅa hokara si Agoi Zihova pude va razani gami sari na tinasuna, sina Agoi Zihova mami Tamasa si toṅoto pa doduru tiṅitona sapu taveti Goi; gua ba lopu hite va tabe igo gami si Goi.

¹⁵ Kamahire, Tamasa mami Baṅara, Agoi pu turana vurani sari Mua tie pa Izipi koasa Mua ṅiniraṅira meke Agoi pu vata dogoro nia sa

Pozamu telemu sapu koa hola kamo pa rane n̄inoroi, gami si ele sea, gami si ele tavete va kaleana.

¹⁶ Kei Baṇara, gua sapu taveti Agoi koari doduru Mua tinavete toṇotodi, si Mu va taliri taloa ia sa Mua binugoro meke tinaṇaziri pa Zerusalema, sa Mua vasileana lavata, sa Mua toqere hopena. Sa Zerusalema meke sari Mua tinoni si na vina sisireina kamahire tadi na tie pu koa vari likohaeni gami koa gua koari mami sinea meke sari mami tinavete kaleadi meke tadi na tamamami.

¹⁷ Ego, mami Tamasa, Mu avosi sari vinaravara na tinepatepa tanisa Mua nabulu. Pa laemu Goi, Baṇara, si Mu doṇo la pa tataru koasa Mua Zelepade ta huarana.

¹⁸ Va taliṇa mae, Tamasa. Mamu va avoso; tukeli Matamu, Mamu dogoria sa tinahuara tanisa vasileana lavata vasina sapu tavahesi sa Pozamu visoroihe. Lopu tepatepa atu si gami koa Goi sina toṇoto mami, ba na koa gua tu koasa Mua tataru variva taleosae.

¹⁹ Kei Baṇara, va avoso! Baṇara taleosoni gami! Baṇara va taliṇa mae, Mamu tavetavete! Pa laemu Goi, qua Tamasa, si Mu lopu va sasanae, sina sa Mua vasileana lavata meke Mua tinoni si ta poza nia sa Pozamu.”

Va Bakalia Qebireli sa Kinorokorotae

²⁰ Sipu korapa zamazama si arau meke varavara, helahelae ni sari qua sinea meke gua tugo tadi na tinoni pa Izireli meke tepatepa la koe Zihova sa qua Tamasa pude kuri pulea sa Zelepade pa Zerusalema,

²¹ si tuturei tapuru kamo mae koa rau se Qebireli, sa tie sapu dogoria rau pa keke qua dinogodogorae visoroihe. Na totošo vukivukihi veluvelu sa totošo asa.*

²² Zama si asa koa rau, “Daniela, mae si arau pude poni igo ginilagilana meke va dodogorae igo.

²³ Sipu podalae varavara tugo agoi, si ta poni nia mo goi sa inolana, asa sapu mae nia arau pude tozi nigo, ura na agoi si ta pamañemu hola koe Tamasa. Gua ke mu vilitia sa inavoso, mamu va bakalia sa dinogodogorae:

²⁴ Keke totošo gelena sapu zuapa totošo ka zuapa navulu puta vuaheni si tava ego pude ta leosae sari na sinea meke ta vulasa palae sari kinaleana tadi mua tinoni meke tanisa vasileana pa Zerusalemā pude va kamo ia sa tinonoto sapu koa hola, pude va gorevura i sari dinogodogorae meke kinorokorotae meke pude va madi ia sa Zelepade Hopena.

²⁵ Mu tumae nia mamu va bakalia si hie: Podalae pa totošo sapu tozi vura nia sa poropita pude kuri pule ia sa popoa Zerusalemā, osolae kamo pa totošo sapu mae sa Bañara ta pozae Mesaea*, si kote pa ka zuapa totošo pa zuapa vuaheni (asa sa made navulu sia vuaheni) meke kote hoda la kamo pa ka onomo navulu rua totošo pa zuapa vuaheni pule, (asa si made gogoto tolonavulu made vuaheni). Kote kuri pulea rini sa popoa Zerusalemā, meke sari na

* **9:21** Lk 1:19,26 * **9:25** Sa Bañara ta pozae Mesaea si ta pozae Karisito koa ri na Kinubekubere Hope Vaqura. Sa Hiburu si zama “asa sapu ta zoropae oela” meke ta vizatana koe Tamasa.

sirana pa korapana meke sari na vetu hakehakei niniradi, ba kote na totošo tasunadi si arini.

²⁶ Mudina sa onomo navulu rua totošo pa zuapa vuaheni sana, sa Banara ta pozae Mesaea si kote tava mate meke kote gua sapu loketona tu kote tagoa si Asa. Sa qeto minate tana keke nati banara si kote mae huara ia sa vasileana lavata meke sa Zelepade. Sa vina betobeto si kote kamo guana naqe: Na vinaripera si kote nono lamo osolae kamo sa vina betobeto, ura sa tinahuara si ele ta korotaena.

²⁷ Sa banara hie si kote tavetia si keke vinariva egoi koari soku tie pa zuapa vuaheni. Pa korapana sa zuapa vuaheni asa si kote va noso pani sa sari na vinukivukihi na vinariponi la koe Tamasa. Meke pa keke vasina ululuna pa Zelepade si kote va turu ia sa si keke beku variva malederena sapu vata kamo tinahuara pa popoa, meke kote koa vasina si asa osolae hokoto sa vina gorevurana sapu ta korotae sapu kote tava kamo la koa sa tie* pu va turu ia sa beku.”*

10

Sa Dinogodogorae te Daniela pa Ovuku Taeqarisi

¹ Pa vuahenina vina neta koasa binanara te Saerasi pa Pesia, si ta poni nia e Daniela sapu ta pozae Belotesaza si keke dinogodogorae. Sa inavoso tanisa si hinokara meke keke vinaripera nomana hola si guni nia sa. Sa vina bakala koasa inavoso si kamo la koa sa pa keke dinogodogorae.

* **9:27** Sa tie pu va turu ia babe sa vasileana. * **9:27** Dan 11:31, 12:11; Mt 24:15; Mk 13:14

² Koari ka neta vuiki si koa kulusu si arau, Daniela.

³ Lopu hena ginani arileadi si arau; sari beruqu si lopu tiqu la pa masa kurukuru babe pa vaeni; meke lopu lumulumu si arau osolae hola sari ka neta vuiki.

⁴ Koasa rane vina hiokona made pa sidara kekenu pa vuaheni asa, sipu korapa turu qua pa tagelena sa ovuku lavata pa Taeqarisi^d,

⁵ si dono sage si arau meke turu nana pa kenuqu si keke tie sapu pokopoko lini, sapu va sagea nana pa kopetena si keke belete sapu ta tavetena pa qolo viana.*

⁶ Sa tinina si guana patu nedala, sa isumatana si guana kapi, sari matana si gua rina zuke hurunudi, sari limana meke nenena si guana boronizi nedalana, meke sa mamalainina si guana mamalaini tadi na kobi tinoni.

⁷ Arau, Daniela eke mo telequ dogoria sa dinogodogorae; saripu koa turanau lopu dogoria si asa, ba kamo va hodaki na minatagutu ke govete meke la tome si arini.

⁸ Ke koa eke telequ si arau, meke dono toto eko ia mo arau sa dinogodogorae variva magasana; loke niniranira si koa koa rau, sa isumataqu si iliri guana tie matena meke malohoro va kaleana si arau.

⁹ Meke avosia rau sa zamana sa, meke sipu va avoso la si arau koa sa, si hoqa gore si arau meke puta, sa isumataqu si tia gore la pa pepeso.

¹⁰ Tiqu mae au keke lima si arau meke podalae neneqara sari limaqu meke tunutunuqu.

* 10:5 Rev 1:13-15, 2:18, 19:12

11 Zama si asa, “Daniela, agoi sapu arilaemu hola koe Tamasa, avoso va leana mae i sari zinama sapu kote zama atuni arau koa goi, mamu turu sage sina koa goi si ta garunu mae si arau.” Meke sipu zama mae gua si asa koa rau si neneqaraq meke turu sage si arau.

12 Meke zama pule si asa, “Daniela, mu lopu matagutu. Podalae koasa rane kekenu sapu balabala vekoa goi pude vagi ginilagilana meke va pepekae pule nigo pa Kenuna sa Tamasa, si ta avoso sari mua vinaravara, meke pa inolanadi rini si mae si arau.

13 Ba sa mateana kaleana sapu nati hiniva nia sa butubutu banara pa Pesia si hukatau koari ka hiokona eke rane. Meke mae se Maekolo, keke ri nati mateana, meke toka nau, sina arau eke mo si koa vasina pude varipera koasa mateana kopu pa Pesia.*

14 Ego, mae si arau pude va bakalia koa goi sapu kote ta evana koari mua tinoni pa vugo na repere, sina sa dinogodogorae si pa guguana sa tofoso sapu kote mae vugo repere.”

15 Sipu korapa zama mae ni sa mateana si gua hire koa rau, si va todoño ia rau sa isumataqu la pa pepeso meke lopu boka zama.

16 Meke qaqaama mae si asa sapu dono guana tie meke tiqúi sa beruqu, meke tukele ia rau sa nuzuqu meke podalae zama. Zama si arau koa sa sapu turu pa kenuqu, “Qua banara, malohoro nia rau sa dinogodogorae hie, meke lopu boka beto neneqara.

* **10:13** Rev 12:7

17 Qua baṅara, vea meke kote boka zama si arau, sa mua nabulu, koa goi? Loke qua ṅiniraṅira si arau meke lopu boka siṅo va leana.”

18 Meke tiḡu pule au sa sapu doṅo guana tie meke ṅinira pule si rau.

19 Zama si asa, “Agoi sa tie sapu arilaemu koe Tamasa, mu lopu matagutu,” gua si asa. “Bule! Mu mataqara. Mu va ṅinirae,” gua si asa.

Totoso zama mae gua si asa koa rau si ṅinira pule si arau meke zama, “Qua Baṅara, zama mae, sina agoi poni nau sa ṅiniraṅira.”

20 Ke zama si asa, “Tumae nia goi vea ke mae si arau koa goi? Lopu seunae meke kote pule la si arau pude raza ia sa mateana pu kopu nia sa binaṅara pa Pesia, meke pana taloa arau vasina si kote mae sa mateana pu kopu nia sa binaṅara pa Qurisi;

21 ba kekenu si maqu tozi nigo sapu nasa si ta kubere pa korapana sa Buka tanisa Hinokara. Loke tie zuka au si arau koa ri na mateana kopu ba e Maekolo mo, sa mua mateana kopu.

11

1 Meke koasa vuaheni kekenu sapu koa baṅara se Dariasi, sa tie pa Media, si turu pa kalina Maekolo si arau meke zuka ia meke lavelave nia rau si asa.

Sari Baṅara pa Kali Matao meke pa Kali Gede

2 Ego, kamahire maqu tozi va hinokara nigo: Ka neta baṅara si kote vura mae gua pa Pesia, meke sa vina made si kote vura mae sapu tagotago holani sari doduru. Totoso vagia sa

sa ninira koasa nana tinagotago, si kote va gevuru i sa sari doduru pude kana ia sa bina pa Qurisi.

³ Meke kote vura mae si keke banara nira sapu kote banara ni sa pa ninira nomana meke tavetia gua sapu hiva nia mo sa.

⁴ Mudina sapu vura mae si asa, si sa nana butubutu banara si kote vari paqahi meke ta hia made la koari ka made givusu. Lopu kote la koari na tutina, babe kote tago ia rini pu hobena sa ninira sapu tanisa, sina sa nana bina pa si kote ta rabutu sage meke ta poni la koari kaiqa tu.

⁵ Sa banara pa kali matao si kote nira, ba keke ari nana palabatu varipera si kote nira hola la tu meke kote banara nia sa sa nana butubutu banara telena pa ninira lavata.

⁶ Hola kaiqa vuaheni si kote baere si arini. Sa tuna vineki sa banara pa kali matao si kote la koasa banara pa kali gede pude haba ia meke tavetia si keke vinariva egoi, ba sa ninira tanisa vinariva egoi hie si lopu kote koa seunae meke sa ninira tanisa banara pa kali gede ba lopu kote koa hola. Koari rane arini si kote va matea ri na kana sa vineki, sa tamana, sari na nabulu pu luli koa sa, meke arini pu zukana sa.

⁷ Ba keke arini pa tuti tanisa vineki si kote turu sage meke vagi hobe ia sa nana tuturuana bina. Asa kote raza ia sa qeto minate tanisa banara pa kali gede* meke nuquru koasa nana

* **11:7** Kali gede be tia la pa kali gasa rimata.

vasileana ta gobana; kote raza ia sa meke va kilasia sa.

⁸ Kote zau vagi tugo sa sari dia tamasa, dia beku ta tavetedi pa aeana meke sari dia likakalae arilaedi sapu ta tavetedi pa qolo meke siliva meke paleke taloa lani pa Izipi. Meke pa kaiqa vuaheni si kote lopu voriti pule la ia sa sa banara pa kali gede.

⁹ Beto si kote la rapata pa Izipi sa banara pa kali gede ba si kote pule la nana pa nana popoa soti.

¹⁰ Ba sari tuna sa banara pa kali gede si kote varigara nia si keke qeto minate lavata, sapu kote qeto la guana keke naqe meke la rapata kamo latu koari na vasileana ta gobadi tadi dia kana.

¹¹ Meke kote ta naziri sa banara pa kali matao meke qeto vura la meke raza ia sa banara pa kali gede, sapu kote varigara nia si keke qeto minate lavata, ba sapu kote tava kilasa mo si asa.

¹² Totoso ta vagi taloa sa qeto minate asa, si kote siñi ia na vinahesi pule sa banara pa kali matao meke kote va mate i sa sari soku tina ari nana kana, ba lopu kote koa va mataqara seunae si asa.

¹³ Sina sa banara pa kali gede si kote varigara pule nia si keke qeto minate lavata pule, hola nia sapu kekenuna; meke hola kaiqa vuaheni si kote topue vura si asa meke sa qeto minate lavata, hopeke paleke va leana tiñitona varipera.

¹⁴ Koari na totoso arini, soku tie si kote kana la ia sa banara pa kali matao. Sari tie varipera koari na mua butubutu Izireli si kote la raza ia tugo si asa, pude va gorevura ia tugo sa dinogodogorae, ba kote lopu boka si arini.

¹⁵ Meke kote qeto mae sa baṅara pa kali gede* meke tomotomo lania sa pepeso pa kali goba pude haele nuquru pa korapana sa vasileana lavata ta gobana meke tuqe vagia. Sari qeto minate tadi pa kali matao si lopu kote garo pude va noso ia; sari dia puku tie varipera bokabokadi ba kote lopu boka turu va tia ia si asa.

¹⁶ Sa baṅara pa kali gede si kote tavetia gua sapu hiva tavetia sa; loke tie kote boka raza ia. Kote sokirae pule nia si asa koasa Popoa Tolavaena meke kote tagoa sa sa niniraṅira pude huara ia.

¹⁷ Kote podekia sa pude turana mae nia sa doduruna sa niniraṅira tanisa nana butubutu baṅara meke kote tavetia sa si keke vinariva egoi koasa baṅara pa kali matao. Meke kote vala nia sa sa tuna vineki pude haba ia sa baṅara pa kali matao pude va hoqa ia sa nana butubutu baṅara, gua, ba sa binalabala tomena asa si lopu boka gorevura.

¹⁸ Beto si kote taliri si asa meke rapati sa sari na popoa koasa raratana meke kote soku si vagi sa, ba keke koimata pa keke popoa seuna kote va noso ia sa nana vinahesi pule meke tavetavete nia sa nana vinahesi pule pude va kilasa ia.

¹⁹ Mudina asa si kote kekere pule la si asa koari nana vasileana ta gobadi pa nana popoa, ba kote ta tubarae nia meke hoqa, meke lopu ta dogoro pule hokara.

²⁰ Sa tie sapu baṅara hobena si kote garunu la tie pude vagi takisi koari na tiena sa butubutu pude va ninira ia sa tinolava tanisa binaṅara.

* **11:15** Kali gede be tia la pa kali gasa rimata.

Ba hola kaiqa vuaheni si kote tava mate si asa, lopu pa kinukiti babe pa vinaripera.

Sa Baṅara Kaleana pa Kali Gede

²¹ Kote ta hobe si asa pa binaṅara koasa keke tie kaleana sapu lopu podo maena pa tuti baṅara. Kote saputu vagi ia sa sa binaṅara totoṣo lopu va nonoga sari tie, meke kote vagi ia sa pa sinekesekei.

²² Keke qeto minate lavata si kote va kilasa ia sa; meke kote tava mate tugo si keke ṅati hiama kenukenue.

²³ Beto tavetia sa si keke vinariva egoi koari votiki butubutu, si hoke kokoha i pule sa. Gua meke ṅinira nono la si asa, ba hitekena mo sa nana butubutu baṅara.

²⁴ Totoso koa muliuṅu sari na pinaqaha popoa tagotagodi si kote rapati sa si arini meke kote bokaboka si asa, holani gua sapu ele boka i ri tamana meke tamadia ri na tamana. Sari na vinagi pa vinaripera meke sari na likakalae sapu hikoi sa, meke tinagotago sapu zau vagi sa si kote hia lani sa koa rini pu zukana si asa. Kote taveti sa sari binalabala pude rapati sari na vasileana ta gobadi, ba sa nana totoṣo si kote tata kamo.

²⁵ Na qeto minate lavata si varigara nia sa, ke kote kepoto si asa pude raza ia sa baṅara pa kali matao. Sa baṅara pa kali matao si kote vura la tugo pude varipera sina nomana meke ṅinirana hola sa nana qeto minate, ba lopu kote boka si asa, na ari kaiqa na kote qoraqora nia si asa.

²⁶ Arini mo sapu henahena pa tevalo tanisa baṅara si kote va hoqana si asa; sa nana qeto

minate si kote eoño, na soku si kote mate pa vinaripera.

²⁷ Sari karua bañara si kote habotu pa keke tevolo meke vari kohai; na sari dia hiniva tomedi si kaleanadi. Loketoña si kote boka variva egoi nia ri karua sina sa vina betona si kote kamo pa nana totošo.

²⁸ Sa bañara pa kali gede si kote palekia sa sa nana tinagotago nomana meke pule pa nana popoa, ba sa hiniva ñinirana pa bulona si pude huara ia sa Vinariva Egoi Hopena te Tamasa. Kote tavete la nia sa gua sapu hiva tavetia sa, beto si kote pule la nana pa nana popoa.

²⁹ Pa totošo ta mutina si kote la rapata pule si asa koasa butubutu bañara pa kali matao, ba kamahire si lopu kote gugua totošo la he si kote ta evaña.

³⁰ Sari vaka pa kali lodu rimata koasa raratana si kote raza ia si asa, meke kote matagutu si asa. Ke kote kekere si asa meke va gore la nia sa sa nana tinañaziri koa sa Vinariva Egoi Hopena te Tamasa. Kote pule la vasina meke tokani sa si arini pu luara pania sa Vinariva Egoi te Tamasa.

³¹ Sa nana qeto minate si kote la va boni ia sa Zelepade meke va noso i sari vinukivukihi ta tavete pa hopeke rane. Kote va turu ia sa si keke beku variva malederena sapu vata kamo sa tinahuara nomana.*

³² Koari na zinama lomolomosodi si kote vagi karovi sa sari tie Ziu sapu ele sekea sa Vinariva Egoi, ba arini pu gilania sa dia Tamasa si kote soto va nabu koa sa vinahesina Sa.

* **11:31** Dan 9:27, 12:11; Mt 24:15; Mk 13:14

³³ Sarini pu gilae si kote va tumatumae i sari sokudi, ba pa totošo hite si kote hoqa si arini koasa vedara, babe ta sulu pa nika, babe ta veko pa vetu varipusi, babe ta hiko sari dia likakalae.

³⁴ Pa totošo sapu tava kilasa si arini si lopu kote kamo la sari tinokae, ba soku sapu somana koarini si lopu kote pa hinokara.

³⁵ Kaiqa ari tie gilaedi si kote ta tubarae ni, pude di tava via, ñoño, meke loke bonidi osolae kamo sa totošo tava gorevura sa kinorokorotae, ura na kote kamo mae sia pa nana totošo ta mutina.

³⁶ Kote taveti sa banara gua sapu hiva taveti sa. Kote va ululu meke va lavata pule nia si asa, ululu holani sari doduru tamasa, meke kote zamani sa sari kaiqa zinama, sapu lopu hoke ta avosodi, la koasa Tamasa tadi na tamasa. Kote bokaboka si asa osolae tava kilasa si asa koasa binugoro te Tamasa, ura sari ginugua pu tava egodi si kaqu tava gorevura.*

³⁷ Lopu kote galagala ni sa sari tamasa tadi na tamana babe gua sapu hiva nia ari na barikaleqe, babe sari kaiqa tamasa pule, na telena mo va lavata pule nia si asa, hola ni sari doduru pule.

³⁸ Ba, kote va lavatia sa sa tamasa tadi na goba vasileana; keke tamasa sapu lopu ta gilana koari na tamana. Kote va lavata nia qolo, siliva, meke na patu arilaedi sa meke na vinariponi sapu noma laedi.

³⁹ Kote rapati sa sari na vasileana ta gobadi sapu ñiniradi hola koasa tinokae tanisa keke tamasa karovona, meke kote va arilaena i sa

* **11:36** 2 Tes 2:3-4; Rev 13:5-6

sarini pu va tabe ia si asa. Kote poni tuturuana sa pa butubutu pude kopu soku navulu tie meke hia poni pepeso sa guana dia pinia.

⁴⁰ Totoso tava gorevura sa kinorokorotae si kote la rapata ia sa banara pa kali matao si asa, meke kote qeto vura la sa banara pa kali gede pude raza ia, turani sari nana totopili varipera, tie koi hose, meke soku vaka. Soku popoa si kote la raza i sa meke vagi i, na kote ene nuquri sa meke hola taloa guana naqe.

⁴¹ Sa Popoa Tolavaena ba kote raza ia sa. Soku popoa si kote hoqa, ba sari popoa pa Moabi, Edomu, meke sari koimata pa Amoni si kote ta harupu dia pa limana sa.

⁴² Sa nana binaara si kote hoda kamo la koari soku popoa pu rapati sa; Izipi si keke.

⁴³ Kote vagi sa sari na qolo, siliva, meke doduru tinagotago pa Izipi, meke sari pa Libia meke pa Itiopia si kote nabulu la koa sa.

⁴⁴ Ba sari inavoso mae guadi pa kali gasa rimata meke pa kali gede si kote va matagutuna si asa, meke kote ta nazirina meke topue vura pude huari pule sari soku popoa.

⁴⁵ Kote va turu i sa sari ipi tana banara pa vari kokorapana sa kolo Meditareniani meke sa togere hopena meke tolavaena. Ba kote kokoi sa nana tinoa, meke loke tie kote toka nia.

12

Sa Vina Gorevurana sa Kinorokorotae

¹ Koasa totosoa asa, si kote turu kopu se Maekolo, sa nati mateana sapu lavelaveni sari mua tinoni. Kote na totosoa koa ia tinasigiti, gua

sapu lopu ele ta evaṅa pa pinodalaena sapu vura mae sari na butubutu baṅara kamo kamahire. Ba koasa toso asa, sari mua tinoni, doduru pu ta kubere pozadi koasa buka, si kote ta harupu.*

² Soku tina tie pu ele mate meke ta pomunae pa pepeso si kote vanunu pule: kaiqa si kote la pa tinoa hola, meke kaiqa si kote la pa kinurekure loke vinabetona.*

³ Sarini pu gilaedi si kote nedala guana kalalasa pa maṅauru, meke arini pu turaṅa soku tie la pa tinonoto si kote nedala gua rina pinopino ninae rane ka rane.

⁴ Ba agoi Daniela, si mu tuku ia sa buka hie mamu veko nia tokoro, pude lopu kaqu ta tiro pule osolae kamo sa toso tava gorevura sa kinorokorotae. Soku si kote ene la meke mae, hata ia pude hoda ia sa dia tinumatumae,” gua sa tie sapu pokopoko lineni.*

⁵ Meke arau, Daniela, si doṅo la, meke isa pa kenuqu si turu dia sari karua tie, keke pa kali taṅele mae gua koasa ovuku, meke keke pa kali taṅele la gua.

⁶ Keke ari karua si zama la koasa tie pokopoko lineni, sapu turu nana pa kali sage koasa beru kolo pa ovuku, “Vea kote seunae gua meke kote tava gorevura sari tiṅitoṅa variva magasadi hire?” gua si asa.

⁷ Sa tie sapu pokopoko lineni, sapu turu nana pa kali sage koasa beru kolo pa ovuku, si ovulu sage nia sa lima mataona meke sa lima gedena la

* **12:1** Mt 24:21; Mk 13:19; Rev 7:14, 12:7 * **12:2** Ais 26:19; Mt 25:46; Zn 5:29 * **12:4** Rev 22:10

pa ma_nauru, meke avosia rau zama tokotokoro pa pozana si Asa sapu toa hola ninae rane ka rane. Zama guahe si asa, “Kote ta eva_na si arini pa keke to_toso, karua to_toso, meke pa kukuru to_toso*⁸. Totoso tava kilasa va kaleana sa niniranira tadi na tie madidi te Tamasa si kote hokoto sari doduru tin_itona hire.”*

⁸ Avosia rau, ba lopu va bakalia rau. Ke nanasa si rau, “Qua ba_nara, kote vegugua vina hokotodi sari doduru hire?”

⁹ Ola_na si asa, “Daniela, topue taloa mua, sina sari zinama si ele ta tuku meke ta veko tokoro osolae kamo sa to_toso tava gorevura sa kinorokorotae.

¹⁰ Soku si kote tava vulasa, loke kisakisadi meke tava via, ba sari tie kaleadi si kote tavete va kaleana eko lamo. Lopu keke ari tie kaleadi kote va bakalia, ba arini sapu gilaedi si kote va bakalia mo.*

¹¹ Podalae koasa to_toso sapu tava noso sa vinukivukihi pa hopeke rane meke kote va turu ia sa si keke beku variva malederena sapu vata eva_nia sa tinahuara nomana, si kote koa nana si ka keke tina karua gogoto sia navulu puta rane.*

¹² Tamanae sa tie sapu aqa nia meke kamo ia sa vina betona sa keke tina neta gogoto tolonavulu lima rane.

¹³ Ba sapu agoi, si mu topue taloa mua osolae kamo sa to_toso tava gorevura sa kinorokorotae. Kote mate si agoi meke pa vina betodi rina rane

* **12:7** Sa vesi hie si zama nia, keke vuaheni, karua vuaheni meke kukuru vuaheni. * **12:7** Rev 10:5, 12:14 * **12:10** Rev 22:11

* **12:11** Dan 9:27, 11:31; Mt 24:15; Mk 13:14

si kote turu pule si agoi pude vagia sa pinia sapu
ta hia nia agoi.”

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5